

Joanna Sobiecka¹, Ryszard Plinta²,
Katarzyna Cichoń³,
Katarzyna Drobniwicz⁴

¹ Wydział Rehabilitacji Ruchowej,
Akademia Wychowania Fizycznego,
Kraków, Polska

² Wydział Opieki Zdrowotnej, Śląski
Uniwersytet Medyczny w Katowicach,
Polska oraz Wydział Fizjoterapii,
Akademia Wychowania Fizycznego,
Katowice, Polska

³ „EFFATHA” Niepubliczny Zakład
Opieki Zdrowotnej dla Osób
z Autyzmem, Kraków, Polska

⁴ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
„Alma Spel”, Kraków, Polska

Address for correspondence/

Adres do korespondencji:

Dr n. o kult. fiz. Joanna Sobiecka
ul. Stanisławy Wysockiej 2B/16
31-580 Kraków
tel. 607 67 67 85
e-mail: j.w.sobiecka@interia.pl

Received: 12.06.2011

Accepted: 28.07.2011

Published: 31.10.2011

STATISTIC STATYSTYKA

Word count Liczba słów 5718/4623

Tables Tabele 2

Figures Ryciny 21

References Piśmiennictwo 35

The relations that occurred between the athletes and coaches of the national team during their preparations for the paralympic games (according to the athletes)

Relacje między polskimi reprezentantami powołanymi do udziału w igrzyskach a trenerami kadry narodowej w okresie przygotowań paraolimpijskich (w opinii zawodników)

Original article/Artykuł oryginalny

© J ORTHOP TRAUMA SURG REL RES 6 (26) 2011

Summary

The main purpose of this paper is to present the opinions on the relations between the national team coaches and Polish competitors during their preparations for the Paralympic Games in Beijing. This survey was conducted by means of the “T-S-1” test developed by J. H. Hanin and A. W. Stambulow, which was adapted to the needs of the disabled athletes. It involved 85 paralympic athletes with damage to the locomotor system or impaired vision aged between 15 and 53 years who trained 11 sports on a daily basis. Our analysis of the data proved that the relations between the coaches and their athletes of the national paralympic team were in general satisfactory. Those good relations, connected with communication and cooperation during preparations for the Olympic Games, were reflected in the opinions of the national team athletes about their good preparation for the paralympic competitions. Another major success of the Polish national team coaches was attributed to the fact that they took into account the particular traits of individual disabled athletes, good knowledge of their possibilities, and laid down adequate requirements for them. The athletes were also satisfied with the ways their selectors chose training methods for them, made remarks, and the relations between them that were strictly connected with sport. According to the respondents, their coaches were reliable persons and sensed their psychical disposition well during their preparations for the Olympic Games. The athletes were also satisfied with their selectors' abilities to forecast their results and their joint planning of the workouts. However, it is alarming that the athletes were not fully satisfied with some coaches who did not take appropriate measures against undisciplined competitors and thus undermined their authority with the very athletes they had selected for the national team. Furthermore, the coaches' remarks were not absolutely important for the majority of them during the preparatory period for the sports competitions.

Key words: paralympic sports, athlete, coach, relations.

Streszczenie

Głównym celem pracy jest przedstawienie opinii polskich zawodników nominowanych do udziału w Letnich Igrzyskach Paraolimpijskich w Pekinie, na temat ich relacji z trenerami kadry narodowej, podczas przygotowań do startu w igrzyskach. W badaniach posłużono się Testem „T-S-1” autorstwa J.H. Hanin i A.W. Stambulow, który zmodyfikowano na potrzeby sportowców niepełnosprawnych. Wzięło w nich udział 85 paraolimpijczyków, w wieku od 15 do 53 lat, mających uszkodzenie narządu ruchu lub wzroku, na co dzień trenujących 11 dyscyplin sportowych. Analiza danych pozwoliła stwierdzić, że odniesienia między trenerami a zawodnikami kadry paraolimpijskiej ogólnie były zadawalające. Dobre relacje w zakresie komunikacji oraz współpracy podczas przygotowań do igrzysk, znalazły swoje odzwierciedlenie w opinii kadrowiczów o ich dobrym przygotowaniu do startu w zawodach. Za duży sukces trenerów reprezentacji Polski osób niepełnosprawnych uznano również uwzględnianie przez nich indywidualnych cech poszczególnych zawodników, dobrą znajomość możliwości swoich podopiecznych i zgodnie z nimi stawianie odpowiednich wymagań. Sportowcy zadowoleni byli też z dobierania środków i metod treningowych przez selekcjonera, uwagę jakie im przekazywał oraz czysto sportowych relacji panujących między nimi. W opinii badanych, trener okazał się również osobą godną zaufania i dobrze odczuwał ich nastawienie psychiczne w czasie przygotowań do igrzysk. Zadawalające pozostawały także aspekty dotyczące przewidywania wyników podopiecznych przez selekcjonera oraz wspólne z nim planowanie treningów. Niepokój natomiast budzi fakt, iż w pełni nie zadowalał kadrowiczów brak wyciągania konse-

kwencji przez trenera wobec podopiecznych oraz brak jego autorytetu wśród zawodników wskazanych przez niego do kadry narodowej. Ponadto dla większości zawodników słowa trenera nie miały decydującego znaczenia dla podopiecznych w okresie przygotowującym ich do rywalizacji sportowej.

Słowa kluczowe: sport paraolimpijski, zawodnik, trener, relacje.

INTRODUCTION

Now it is not a secret in contemporary sport that the training of disabled athletes is conducted according to the same training procedures applied to able-bodied competitors and this often is a decisive factor determining the development of paralympic athletes' careers [1]. It is also known that athletes should work hand in hand with their coaches who, according to Herzig [2], should be specialists. Moreover, they should be role models with the highest authority for their athletes in matters not related to sport alone.

Model of a Positive Coach, popularized by the Positive Coaching Association [3], one could even say that coaches are responsible not only for their athletes' sporting development and their pursuit of success but also for the development of their good qualities.

According to Penney [4], coaches ought to be familiar with physiology, psychology, and human kinetics as well as with the tactics and techniques connected with the sports they train. They should also keep abreast of the information on the social and pedagogical elements of sport. Furthermore, according to Clifford & Feezell [5] coaches are role models and moral educators.

Taking into account the remarks above and those of Herzig [6], one could say that coaches should build up their athletes' full potential, appeal to their hearts and minds, and involve them in their training process so that their athletes could become champions in the future. The authoress also feels that the relations between coaches and athletes create emotional states in which one side clearly influences the frame of mind and behaviour of the other. Thus, these relations often determine the success of the training process that culminates in entering for their competitions [2].

The athletes surveyed by LaVoi [7] also made some interesting remarks about the closeness of their relations with their coaches. They defined their attitudes as an integrated connection of emotion, understanding, and behaviour: "*a close relationship means that she is someone who is very approachable and someone who knows you not only as a player, but as a subject as well*" or "*this would be the relationship in which I wouldn't feel distressed about talking to the coach. Ideally a close relationship with a coach, one could do stuff with them outside of sport*" (LaVoi, 2007, p. 505) [7].

WPROWADZENIE

We współczesnym sporcie nie jest tajemnicą, iż szkolenie osób niepełnosprawnych w niczym nie odbiega od postępowania treningowego stosowanego w aktywności sportowej zawodników pełnosprawnych, a często staje się czynnikiem decydującym o rozwoju kariery paraolimpijczyków [1]. Wiadomo też, że zawodnik współpracuje z trenerem, który – według Herzig [2] – ma być specjalistą. Ponadto powinien on stać się dla sportowca wzorem i najwyższym autorytetem, nie tylko w sprawach sportowych.

Odwołując się do modelu – Pozytywny Trener – propagowanego przez Positive Coaching Association [3], można stwierdzić, że trener jest nie tylko odpowiedzialny za rozwój sportowy zawodnika i dążenie do zwycięstwa, ale również za kształtowanie jego pozytywnych cech charakteru.

W opinii Penney [4] trener zobligowany jest do opanowania wiedzy – z zakresu fizjologii, psychologii, motoryki oraz taktyki i techniki – związanej z daną dyscypliną, której naucza. Zobowiązany jest też do zapoznania się z informacjami dotyczącymi społeczno-pedagogicznych elementów sportu. Ponadto, zdaniem Clifford i Feezell [5], trener jest modelem do naśladowania oraz wychowawcą moralnym.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, można uznać za Herzig [6], iż zadaniem trenera jest rozwijanie potencjału zawodnika oraz dotarcie do jego serca i mózgu, poprzez zaangażowanie go w proces treningowy, aby w przyszłości mógł zostać mistrzem. Autorka uważa również, że relacje trenera z podopiecznym tworzą system, w którym stan emocjonalny jednej osoby wpływa wyraźnie na samopoczucie oraz zachowanie drugiej. A zatem wzajemne stosunki pomiędzy nimi decydują często o powodzeniu procesu treningowego, zakończonego startem w zawodach [2].

Ciekawe spostrzeżenia przedstawili także sami zawodnicy biorący udział w badaniach LaVoi [7], dotyczących bliskości relacji trenera z podopiecznymi. Określali oni swoje postawy jako zintegrowane połączenie emocji, zrozumienia oraz zachowania, sugerując iż: „...*bliski związek oznacza, że trener jest osobą bardzo przyjazną, która nie zna cię tylko jako zawodnika, ale również jako człowieka...*” czy też „...*relacja ta powinna dać ci poczucie pewności, a nie zakłopotania kiedy rozmawiasz ze swoim trenerem. Idealnie jest, kiedy możesz z nim podyskutować też na inne tematy, niekoniecznie związane ze sportem*” (LaVoi, 2007, s. 505) [7].

Therefore, the purpose of this paper is to present the opinions of the Polish athletes nominated for the Paralympic Games in Beijing on their relations between the coaches of the Polish national team during their preparations for the Paralympic Games.

MATERIAL AND SURVEY METHODS

Description of the respondents

This survey involved 85 athletes including 55 men and 30 women, which constituted 93.4% of all Polish athletes preparing themselves for the Summer Paralympic Games in Beijing in 2008. The mean age of the surveyed athletes amounted to 31 years (min 15 – max 53) whereas their average training experience was 11 years long. The surveyed swimmers were the youngest group ($\bar{x}=21$ years), whereas the tandem cyclists were the oldest one ($\bar{x}=47$ years). This survey involved disabled subjects with locomotor system dysfunctions (84.7%) or impaired vision (15.3%). They competed in the following sports: horse-riding – 1.3%, cycling – 3.5%, track and field – 32.9%, archery – 5.9%, swimming – 12.9%, weightlifting – 11.8%, shooting – 4.7%, fencing on wheelchairs – 8.2%, tennis on wheelchairs – 4.7%, table tennis – 10.6%, rowing – 3.5%.

Survey methods

The survey methods were conducted in the following stages. During Stage One the documents of The Polish Paralympic Committee were studied in order to prepare a list of the names of athletes qualified for the National Team for the Thirteenth Summer Paralympic Games in Beijing in 2008 (including 91 persons; i.e. 33 women and 58 men), the sports they practised along with the sports associations where they trained on a daily basis [8]. The said document also contained a list of 21 coaches of the Polish National Team (horse-riding, cycling, archery, shooting and tennis on wheelchairs – one person each; weightlifting, fencing on wheelchairs, table tennis and rowing – two persons each; track and field – five persons, swimming – three persons), who participated in the Olympics from the 7th till 17th of September 2008 [9].

During Stage Two, the authorities of particular sports associations that the surveyed athletes belonged to were contacted by phone, e.g.: “Start” – Polish Sports for the Disabled Association, Polish Wheelchair Tennis Federation, Association of Physical Culture, “Cross” – Sport and Tourism for the Blind and Visually Impaired, and “Hippoland” – Riding for the Disabled Association. During the said phone calls, the plans and objectives of our survey were presented. Furthermore, the necessary consents to the survey were obtained along with the schedules of the training camps held in August 2008 for paralympic athletes, who prepared themselves for the Beijing Olympic Games.

Celem tej pracy jest zatem przedstawienie opinii polskich zawodników nominowanych do udziału w Letnich Igrzyskach Paraolimpijskich w Pekinie, na temat ich relacji z trenerami kadry narodowej, podczas przygotowań do startu w igrzyskach.

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Charakterystyka badanych

W badaniach wzięło udział 85 zawodników, w tym: 30 kobiet i 55 mężczyzn, co stanowiło 93,4% wszystkich polskich sportowców przygotowujących się do startu w Letnich Igrzyskach Paraolimpijskich w Pekinie 2008 r. Średni wiek respondentów wynosił około 31 lat (min. 15 – max. 53), natomiast średni staż zawodniczy – 11 lat. Najmłodszą grupą zawodników byli pływacy ($\bar{x}=21$ lat), najstarszą zaś – kolarze tandemowi ($\bar{x}=47$ lat). Badani to osoby niepełnosprawne z uszkodzeniem narządu ruchu (84,7%) lub wzroku (15,3%). Byli oni reprezentantami następujących dyscyplin sportowych: jeździectwa – 1,3%, kolarstwa – 3,5%, lekkoatletyki – 32,9%, łucznictwa – 5,9%, pływania – 12,9%, podnoszenia ciężarów – 11,8%, strzelectwa – 4,7%, szermierki na wózkach – 8,2%, tenisa na wózkach – 4,7%, tenisa stołowego – 10,6% i wioślarstwa – 3,5%.

Metoda badań

Zastosowana procedura badawcza przebiegała w kilku etapach. W pierwszej fazie zapoznano się z dokumentacją Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego, na podstawie której przygotowano imienną listę zawodników zakwalifikowanych do kadry narodowej na XIII Letnie Igrzyska Paraolimpijskie – Pekin 2008 (obejmującą 91 osób; tj. 33 kobiety i 58 mężczyzn), reprezentowane przez nich dyscypliny sportowe oraz zrzeszenia sportowe, w których na co dzień trenowali [8]. Wspomniana dokumentacja zawierała również wykaz imienny 21 trenerów polskiej reprezentacji (jeździectwo, kolarstwo, łucznictwo, strzelectwo i tenis na wózkach – po 1 osobie; podnoszenie ciężarów, szermierka na wózkach, tenis stołowy i wioślarstwo – po 2; lekkoatletyka – 5, pływanie – 3), biorących udział w igrzyskach, w dniach od 7 do 17 września 2008 roku [9].

W drugim etapie przeprowadzono rozmowy telefoniczne z władzami poszczególnych stowarzyszeń sportowych, które reprezentowali zawodnicy, a mianowicie: Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Polskiego Związku Tenisa na Wózkach, Stowarzyszenia Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Cross”, Stowarzyszenia Jeździeckiego Osób Niepełnosprawnych „Hippoland”. Podczas wspomnianych rozmów poinformowano o planach i celach związanych z przeprowadzeniem badań. Ponadto zwrócono się z prośbą o wyrażenie zgody na ich wykonanie oraz o udostępnienie kalendarza zgrupowań sportowych, zaplanowanych w miesiącu sierpniu 2008 roku, dla paraolimpijczyków wyjeżdżających do Pekinu.

Later/next, the National Team coaches who trained the representatives of various disability sports were personally contacted so that they would familiarize themselves with the objectives and procedure of our survey to be conducted during the training camps in August. At the same time the coaches were asked for the convenient time for the surveys to be conducted. When the coaches' consents were obtained, the surveys were begun.

The T-S-1 test invented by J. H. Hanin and A. W. Stambułow was employed in our survey, which was modified by Sobiecka to the needs of disabled athletes and was entitled "T-S-1 – Test for the Paralympian". It might be useful to mention that the test mentioned above had been verified during the a pilot study on 91 athletes (30 women and 61 men) conducted four years before during the preparations for the Athens 2004 Paralympic Games. After the Paralympics, the results were presented in the village of Wisła in October 2004 during the conference for paralympic coaches on "The Future of Paralympic Sports in the Light of the Athens 2004 Paralympic Games" [Sobiecka J. *"The Relations between the Athlete and the Coach of the National Team for the Athens 2004 Paralympic Games (according to athletes)"*. *The conference for paralympic coaches on "The Future of Paralympic Sports in the Light of the Athens 2004 Paralympic Games" was held in the village of Wisła from the 27th till 29th of October in 2004. It was organised by the Authorities of the Polish Paralympic Committee.*].

The "T-S-1 Test for the Paralympian" consisted of two parts. Part one included 21 opinions (see Tables 1 and 2). The respondents underlined the „YES” answer if it truly described the relations of the surveyed subjects with their coaches of the Paralympic National Team or they underlined the „NO” answer. When the subjects were not absolutely sure about their evaluations, they underlined both the „YES” and „NO” answers. The second part called „Background Data Sheet” contained some information about the respondents' social and demographic backgrounds.

The survey, preceded by a detailed instruction, was conducted at the place where the athletes were accommodated. It should be emphasized that the respondents were not accompanied by their coaches. They had 60 minutes to provide their answers. It should be emphasized that the blind and visually impaired respondents were assisted by the personnel who conducted the survey. All athletes received print-outs of the survey in sealed envelopes. When survey questionnaires were completed, they were submitted in sealed envelopes to the personnel who conducted the survey.

The results earlier obtained indicated that the Polish Wheelchair Tennis Association had organised no training camps for their athletes so they prepared themselves for the Paralympics on their own. Therefore, in accordance with the suggestion of the Association's Authorities, the survey was conducted during the Polish Wheelchair Tennis Championships, which were also held in the month of August. A similar situation occurred in the case of one female horse rider who agreed to fill in the su-

W dalszej kolejności nawiązano bezpośredni kontakt z trenerami kadry polskich paraolimpijczyków poszczególnych dyscyplin sportowych, którym również przedstawiono cel badań i sposób przeprowadzenia podczas sierpniowych zgrupowań. Poproszono jednocześnie o wskazanie dogodnego terminu na ich wykonanie. Po uzyskaniu aprobaty ze strony szkoleniowców, przystąpiono do realizacji badań właściwych.

W badaniach posłużono się Testem „T-S-1” autorstwa J.H. Hanin i A.W. Stambułow, który zmodyfikowany został przez Joannę Sobiecką na potrzeby sportowców niepełnosprawnych i zatytułowany Test – Paraolimpijczyk „T-S-1”. Należy nadmienić, iż powyższy test zweryfikowano w badaniach pilotażowych, wykonanych cztery lata wcześniej, w okresie przygotowań paraolimpijskich – Ateny 2004, w grupie 91 zawodników (30 kobiet, 61 mężczyzn). Otrzymane wówczas wyniki przedstawiono w październiku 2004 roku (po zakończonych igrzyskach) w Wiśle, na konferencji trenerów szkolenia paraolimpijskiego „Przyszłość sportu paraolimpijskiego w świetle Igrzysk Paraolimpijskich Ateny 2004” [Sobiecka J. „Relacje zawodnik a trener kadry paraolimpijskiej Ateny 2004 (w opinii zawodników)”. Konferencja dla trenerów szkolenia paraolimpijskiego nt. „Przyszłość sportu paraolimpijskiego w świetle Igrzysk Paraolimpijskich Ateny 2004”, odbyła się w Wiśle, w dniach 27-29 października 2004 roku. Organizatorem były władze Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego].

Test – Paraolimpijczyk „T-S-1” składał się z dwóch części. Pierwsza obejmowała 21 opinii – sądów (patrz tabela 1 i 2). Respondenci podkreślali odpowiedź „TAK”, jeżeli uznali za prawdziwy opis relacji zawodnika z trenerem kadry paraolimpijskiej; w przeciwnym wypadku zaznaczali odpowiedź „NIE”. Jeżeli zaś nie potrafili jednoznacznie ocenić tych relacji, podkreślali zarówno „TAK” jak i „NIE”. Druga część testu – „metryczka” – zawierała informacje o cechach społeczno-demograficznych badanych osób.

Badania przeprowadzono na terenie zakwaterowania sportowców. Poprzedzono je szczegółowym instruktażem. Istotne jest, iż uczestniczyli w nich sami zawodnicy – bez trenerów. Czas, jaki otrzymali na wypełnienie testu, wynosił 60 minut. Należy ponadto zaznaczyć, że w trakcie badań sportowcy niewidomi i niedowidzący mogli korzystać z pomocy osób przeprowadzających badania. Każdy zawodnik otrzymał test w kopercie, w formie wydruku. Po jego wypełnieniu zobligowany był przekazać go w zaklejonej kopercie osobom wykonującym badania.

Z wcześniejszych informacji wynikało, iż Polski Związek Tenisa na Wózkach nie organizował zgrupowań dla kadrowiczów, stąd do igrzysk paraolimpijskich przygotowywali się indywidualnie. Dlatego też, zgodnie z propozycją władz związku, badania zostały przeprowadzone podczas Mistrzostw Polski w Tenisie na Wózkach, które odbyły się także w miesiącu sierpniu. Podobnie było w przypadku zawodniczki trenującej jeździectwo, która wyraziła zgodę na wypełnienie testu, ale w miejscu jej

vey questionnaire at the place of her residence. It should also be mentioned that prior to the survey the athletes were individually informed about its aims in detail and were asked about their consent.

In consequence, the survey questionnaire was completed by 85 Polish paralympians, 30 women and 55 men. Although being on the name list, two women (one swimmer and one archer) and three men (two archers and one track and field athlete) did not agree to take part in the survey. Still another female competitor, a table tennis player, did not participate in the survey as she was also representing Poland at the Beijing Olympic Games.

When analysing the collected data, the opinions were retrieved from the diagnostic survey and presented in percentage values for each category of the athletes' answers. Later, four categories of relations were distinguished on the basis of the percentages of the „YES” answers: very unsatisfactory (0-24%), unsatisfactory (25-49%), satisfactory (50-74%), and entirely satisfactory (75-100%). Those percentages defined the cooperation of the athletes with their coaches from the Polish National Team during their preparations for the Paralympic Games in Beijing.

Furthermore, at a later stage all relations were subjected to tests of statistical to check whether the differences in the respondents' answers were significant. Therefore, all undefined responses (YES and NO answers as well as no answers) were ignored so our analysis focused only on YES and NO answers. Two tests were applied: the Student's t-test for one sample with the mean value = 0.5 as well as the test of differences between percentages. At the same time it was assumed that the lowest level of significance will be applied to every answer. As expected the test of differences between percentages turned out to be a better method.

SURVEY RESULTS

The Polish paralympic athletes, preparing for the Olympics in Beijing, evaluated their National Team coaches in many aspects. The vast majority of the athletes (about 78%) expressed their full satisfaction with the fact that

zamieszkania. Trzeba nadmienić, iż przed przystąpieniem do badań właściwych, w rozmowach indywidualnych dokładnie informowano zawodników o celu badań oraz proszono o wyrażenie zgody na ich wykonanie.

W rezultacie test wypełniło 85 polskich paraolimpijczyków, tj. 30 kobiet i 55 mężczyzn. Z grupy pozostałych osób, wcześniej uwzględnionych na imiennych listach, dwie kobiety (tj. jedna trenująca pływanie, druga – łucznictwo) oraz trzech mężczyzn (dwóch – szkolących się w łucznictwie i jeden w lekkoatletyce), nie wyraziło zgody na udział w badaniach. Inna natomiast zawodniczka, trenująca tenis stołowy, w okresie badań przebywała w Pekinie, reprezentując Polskę również na Igrzyskach Olimpijskich.

Przystępując do opracowania materiału, z testu wyodrębniono opinie, które przedstawiono w wartościach procentowych dla każdej kategorii odpowiedzi. Następnie w oparciu o uzyskane stany procentowe ocen pozytywnych (odpowiedź TAK), autorzy pracy wyróżnili cztery kategorie relacji określających współpracę zawodników z trenerami reprezentacji Polski, w okresie przygotowań paraolimpijskich – Pekin 2008: 0 – 24% zdecydowanie niezadowolająca, 25% – 49% niezadowolająca, 50% – 74% zadowolająca, 75% – 100% w pełni zadowolająca. Ponadto, w dalszym etapie, dla sprawdzenia czy różnice w ilościach odpowiedzi są istotne, dla każdej z relacji przeprowadzono kolejno testy istotności. W tym celu odrzucono odpowiedzi nieokreślone („TAK i NIE”, a także brak odpowiedzi), a do analiz przyjęto tylko odpowiedzi „TAK” oraz „NIE”. Wykonano dwa testy: test t Studenta dla jednej próby przy założeniu średniej = 0,5 oraz test różnic wskaźnika struktury. Jednocześnie przyjęto, że dla każdej odpowiedzi zostanie zastosowany najniższy z poziomów istotności. Zgodnie z oczekiwaniami lepszą z metod okazał się test różnic wskaźnika struktury.

WYNIKI BADAŃ

Polscy paraolimpijczycy, przygotowujący się do udziału w igrzyskach w Pekinie, ocenili trenerów reprezentacji kraju w wielu aspektach. Najwięcej zawodników wyraziło w pełni swoje zadowolenie z faktu, iż selekcjonerzy

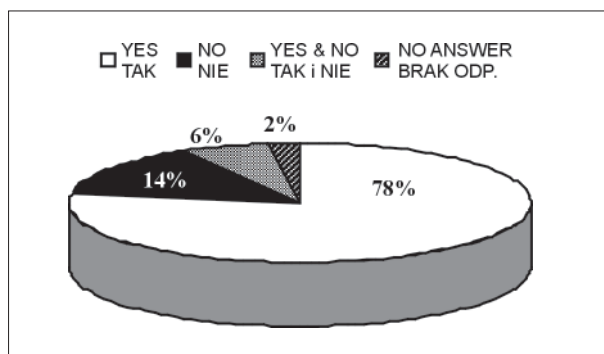

Fig. 1. Coach took into account his athletes' particular traits
Ryc. 1. Trener uwzględnia indywidualne cechy swoich zawodników

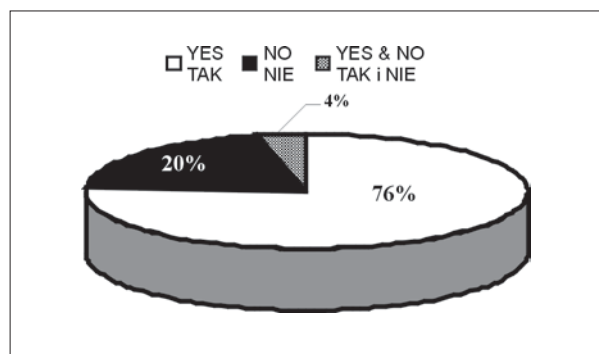

Fig. 2. Coach established his contact with the athletes
Ryc. 2. Trener łatwo nawiązuje kontakty z podopiecznymi

the coaches took their particular traits into account during their paralympic preparations. Only 14% respondents had negative opinions about this relation, whereas very few of them failed to give definite answers (Fig. 1).

A similarly large group of the National Team competitors (about 77%) admitted that they had no problems when interacting with their coaches. Different opinions were presented by only 20% athletes, whereas 4% of the respondents did not reveal their opinions (Fig. 2).

Figures 1 and 2

The presented opinions about the coaches taking account of the athletes' particular traits and the coaches' ability to establish relations with them (Figures 1 and 2), were particularly significant with $p < 0.001$ (Tab. 1).

The analysis of the data revealed that the majority of the relations between the National Team coaches and the Polish competitors preparing themselves for the Summer Paralympic Games in Beijing in 2008 turned out to be satisfactory and statistically significant (Tab. 1).

The prevailing group of the athletes had a good opinion on their cooperation with the National Team coaches (about 74%). It should be mentioned however, that one fifth of the competitors had negative opinions

kadry uwzględniali ich indywidualne cechy podczas przygotowań paraolimpijskich (około 78%). Zaledwie 14% osób odniosło się negatywnie do powyższej relacji, a nieliczna tylko grupa badanych nie wskazała jednoznacznej odpowiedzi (ryc. 1).

Podobna część kadrowiczów (około 77%) uznała również, iż nie miała problemów z porozumiewaniem się ze swoimi trenerami. Inną opinię przedstawiło tylko 20% sportowców, a swojego zdania nie ujawniło 4% respondentów (ryc. 2).

Przedstawione relacje, dotyczące uwzględniania przez trenerów indywidualnych cech swoich podopiecznych oraz nawiązywania z nimi kontaktów (ryc. 1-2), były znamienne istotne, na poziomie $p < 0,001$ (tab. 1).

Przeprowadzona analiza danych pozwoliła także stwierdzić, że większość relacji między trenerami kadry narodowej a polskimi zawodnikami – podczas przygotowań do udziału w Letnich Igrzyskach Paraolimpijskich w Pekinie – okazała się zadowolająca i była istotna statystycznie (tab. 1).

Dominująca grupa sportowców dobrze oceniła swoją współpracę z trenerami reprezentacji (około 74%). Należy jednak wspomnieć, iż jedna piąta zawodników

Tab. 1. Satisfactory and more than satisfactory relations that defined the cooperation of the competitors with their National Team coaches during paralympic preparations - Beijing 2008 (according to the subjects, n=85)

Opinions	Answers by category							
	YES		NO		YES & NO		NO ANSWER	
	n	%	n	%	n	%	n	%
VERY SATISFACTORY RELATIONS								
Coach took into account his athletes' particular traits ^{***}	66	77,6	12	14,1	5	5,8	2	2,5
Coach established his contact with the athletes ^{***}	65	76,5	17	20,0	3	3,5	-	-
SATISFACTORY RELATIONS								
Coach cooperated with the athletes ^{***}	63	74,1	17	20,0	4	4,7	1	1,2
Coach's evaluation was very important for the athletes ^{***}	63	74,1	20	23,6	2	2,3	-	-
Coach was open to his athletes' opinions ^{***}	62	72,9	19	22,5	2	2,3	2	2,3
The coach gives good advice to the competitors ^{***}	62	72,9	18	21,2	5	5,9	-	-
Coach had a positive attitude towards the athletes ^{***}	62	72,9	18	21,2	4	4,7	1	1,2
Coach prepared athletes well for their competitions ^{***}	62	72,9	20	23,5	3	3,6	-	-
The coach chooses the training methods and procedures correctly ^{***}	59	69,4	19	22,4	5	5,9	2	2,3
Coach knew his athletes was demanding towards them ^{***}	59	69,4	21	24,7	4	4,7	1	1,2
Coach paid his attention to the athletes ^{**}	58	68,2	24	28,2	1	1,2	2	2,4
Coach kept his relations with the athletes strictly on a professional footing ^{**}	58	68,2	24	28,2	1	1,2	2	2,4
Coach was a just person ^{**}	55	64,7	22	25,9	6	7,0	2	2,4
Coach was a reliable person [*]	55	64,7	26	30,6	4	4,7	-	-
Coach sensed his athletes' psychical disposition well [*]	54	63,5	26	30,6	3	3,5	2	2,4
Coach was the cause of athletes' satisfaction [*]	52	61,2	27	31,8	6	7,0	-	-
Coach planned training sessions together the athletes	47	55,3	38	44,7	-	-	-	-
Coach could exactly forecast athletes' results	44	51,8	33	38,8	6	7,0	2	2,4

Significance level: ^{***} $p < 0,001$; ^{**} $p < 0,01$; ^{*} $p < 0,05$

and the rest of them did not give definite answers or failed to answer at all (Fig. 3).

About 74% of the paralympic athletes regarded the National Team coaches' evaluation as very important. About 24% of the competitors did not pay attention to their coaches' evaluations. There were also some respondents who had no definite opinion about this aspect (Fig. 4).

A great number of the National Team athletes (about 73%) said also that their coaches were open to their

wyraziła negatywne zdanie, a pozostali – nie udzielili konkretnej odpowiedzi lub żadnej na ten temat (ryc. 3).

Dla około 74% paraolimpijczyków ich ocena sportowa wystawiona przez trenerów reprezentacji Polski była bardzo ważna. Brak zainteresowania nią przedstawiło około 24% zawodników. Wśród badanych były także osoby, które nie miały jednoznacznego zdania w tym aspekcie (ryc. 4).

Znaczna część sportowców kadry narodowej (około 73%) uważała także, że trenerzy byli otwarci na wszyst-

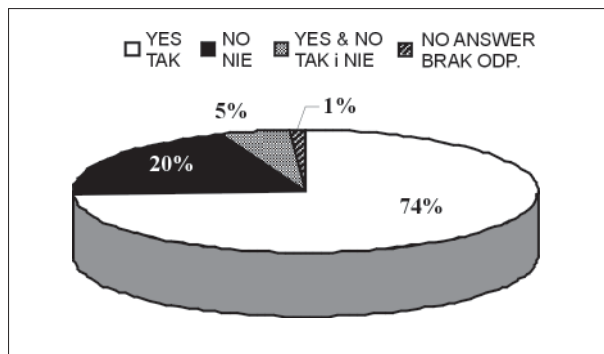

Fig. 3. Coach cooperated with the athletes
Ryc. 3. Trener współpracuje z zawodnikami

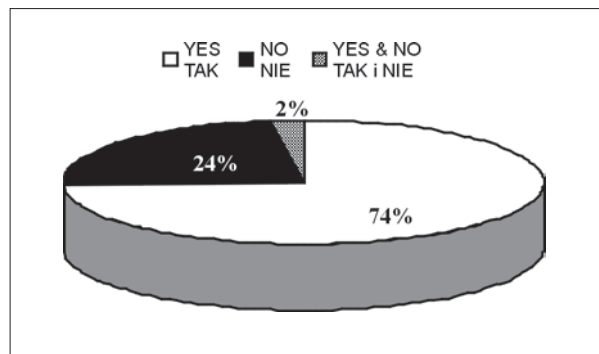

Fig. 4. Coach's evaluation was very important for the athletes
Ryc. 4. Ocena trenera jest dla kadrowiczów bardzo ważna

Tab. 1. Relacje w pełni zadowolające i zadowolające, określające współpracę zawodników z trenerami reprezentacji Polski, w okresie przygotowań paraolimpijskich - Pekin 2008 (wg opinii badanych, n=85)

Opinie	Kategorie odpowiedzi							
	TAK		NIE		TAK i NIE		Brak odpowiedzi	
	n	%	n	%	n	%	n	%
RELACJE W PEŁNI ZADOWALAJĄCE								
Trener uwzględnia indywidualne cechy swoich zawodników***	66	77,6	12	14,1	5	5,8	2	2,5
Trener łatwo nawiązuje kontakty podopiecznymi***	65	76,5	17	20,0	3	3,5	-	-
RELACJE ZADOWALAJĄCE								
Trener współpracuje z zawodnikami***	63	74,1	17	20,0	4	4,7	1	1,2
Ocena trenera jest dla kadrowiczów bardzo ważna***	63	74,1	20	23,6	2	2,3	-	-
Trener jest otwarty na opinie swoich podopiecznych***	62	72,9	19	22,5	2	2,3	2	2,3
Trener służy zawodnikom dobrą radą***	62	72,9	18	21,2	5	5,9	-	-
Trener odznacza się pozytywnym zachowaniem w kontaktach z kadrowiczami***	62	72,9	18	21,2	4	4,7	1	1,2
Trener dobrze przygotowuje swoich podopiecznych do zawodów***	62	72,9	20	23,5	3	3,6	-	-
Trener prawidłowo dobiera metody i środki treningowe***	59	69,4	19	22,4	5	5,9	2	2,3
Trener zna kadrowiczów i jest wobec nich wymagający***	59	69,4	21	24,7	4	4,7	1	1,2
Trener poświęca zawodnikom swoją uwagę**	58	68,2	24	28,2	1	1,2	2	2,4
Trener posiada z podopiecznymi relacje czysto sportowe**	58	68,2	24	28,2	1	1,2	2	2,4
Trener jest człowiekiem sprawiedliwym**	55	64,7	22	25,9	6	7,0	2	2,4
Trener jest osobą godną zaufania*	55	64,7	26	30,6	4	4,7	-	-
Trener dobrze odczytuje nastawienie psychiczne kadrowiczów*	54	63,5	26	30,6	3	3,5	2	2,4
Trener powodem satysfakcji zawodników*	52	61,2	27	31,8	6	7,0	-	-
Trener planuje pracę treningową wspólnie z podopiecznymi	47	55,3	38	44,7	-	-	-	-
Trener przewiduje wyniki swoich kadrowiczów	44	51,8	33	38,8	6	7,0	2	2,4

Poziom istotności: *** p<0,001; **p<0,01; *p<0,05

remarks during their paralympic preparations. Less than one fourth of the respondents had opinions to the contrary. There were some isolated cases of athletes with no definite or no opinion on this topic (Fig. 5).

Almost 73% of the paralympic athletes were convinced that their coaches could always give them good advice. Among the remaining subjects, 21% of the competitors did not trust their coaches, whereas 6% of the respondents were not sure in this respect (Fig. 6).

kie ich spostrzeżenia podczas przygotowań paraolimpijskich. Odmiennie zdanie miała niespełna jedna czwarta respondentów. Pojedyncze osoby nie przedstawiły konkretnej opinii, bądź żadnej w tym temacie (ryc.5).

Zdecydowana grupa paraolimpijczyków (prawie 73%) była przekonana, iż ich trenerzy zawsze mogą służyć dobrą radą. Wśród pozostałych zawodników brak zaufania do selekcjonerów pod tym względem okazało około 21% badanych, natomiast brak zdecydowania w swojej ocenie – 6% (ryc. 6).

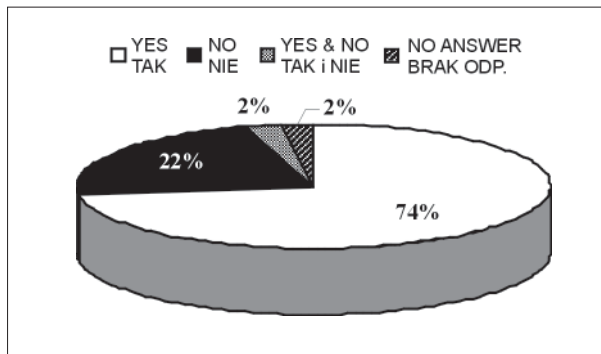

Fig. 5. Coach was open to his athletes' opinions
Ryc. 5. Trener jest otwarty na opinie swoich zawodników

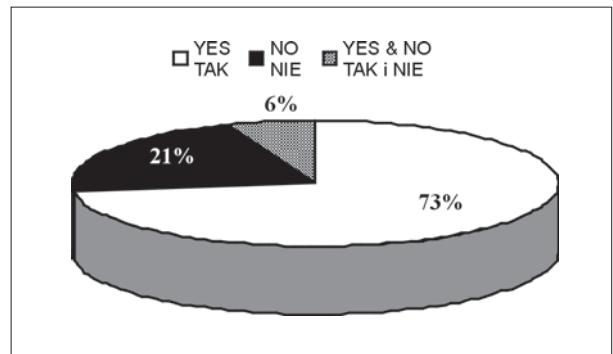

Fig. 6. The coach gives good advice to the competitors
Ryc. 6. Trener służy zawodnikom dobrą radą

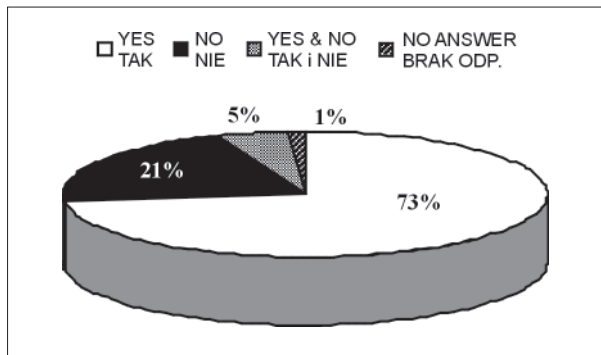

Fig. 7. Coach had a positive attitude towards the athletes
Ryc. 7. Trener odznacza się pozytywnym zachowaniem w kontaktach z kadrowiczami

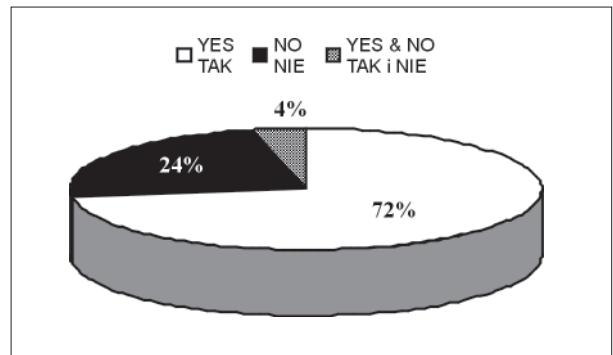

Fig. 8. Coach prepared athletes well for their competitions
Ryc. 8. Trener dobrze przygotowuje swoich podopiecznych do zawodów

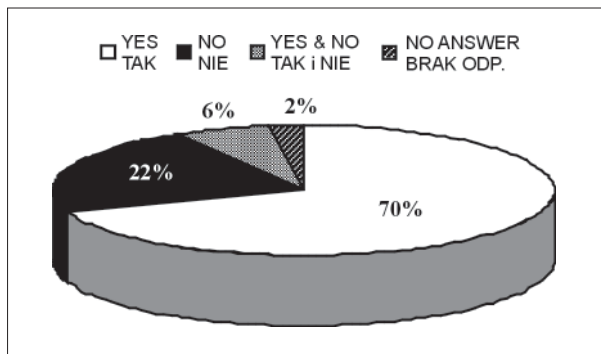

Fig. 9. The coach chooses the training methods and procedures correctly
Ryc. 9. Trener prawidłowo dobiera metody i środki treningowe

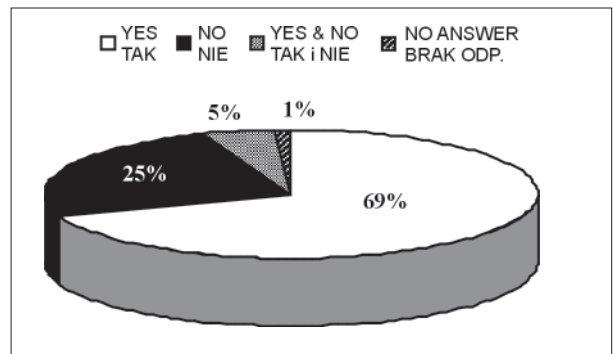

Fig. 10. Coach knew his athletes was demanding towards them
Ryc. 10. Trener zna kadrowiczów i jest wobec nich wymagający

Positive opinions concerning the coaches' tactful behaviour to their National Team athletes were presented by 73% of the respondents. Some of the respondents (21%) were critical about their coaches' behaviour towards them. The remaining respondents failed to give their answers or their opinions proved inconclusive (Fig. 7).

Not all of the respondents said that their coaches prepared them well for the competitions. One-fourth of the paralympic athletes voiced opinions to the contrary, whereas 4% of the subjects were not sure (Fig. 8).

Less than 70% of these Polish participants of the Olympic Games, the coaches of the national team chose training resources and methods well during their preparations for the Paralympic Games. Different opinions were voiced on this aspect by almost one fourth of the respondents. The remaining respondents could not give definite answers or they did not want give their opinions (Fig. 9).

The athletes had diverse opinions on whether their coaches knew them well or whether the coaches were demanding towards them. About 69% of the athletes gave positive answers, whereas one-fourth of the respondents had negative opinions. There were also some respondents (5%) who said both "YES" and "NO" and there were some athletes (1%) who did not give any answer (Fig. 10).

Taking into account the high percentage of positive answers presented above in figures 3–10, it turned out that those relations were also statistically significant with $p < 0.001$ (Tab. I).

Further analysis of the data revealed that the National Team coaches paid enough attention to the athletes during their preparations for the Paralympic Games ("YES" answers were provided by about 68% of the respondents). At the same time, the remaining 28% of the respondents had negative feelings about this aspect. Only one athlete could not say whether the coach's behaviour is positive or negative, whereas two other respondents did not reveal their opinions (Fig. 11).

The vast majority of the National Team athletes (about 68%), who prepared themselves for the Beijing Olympic Games, admitted that their relations with their coaches were strictly connected with sport. It is noteworthy that 28% of the respondents maintained social relations with their coaches. Less than 1% competitors could not definitely define their relations with their coaches, whereas 2% refrained from giving their answers (Fig. 12).

According to 65% of the competitors participating in the Beijing Olympic Games, the National Team coaches, who prepared them to competitions, were just persons. In the surveyed group, there were respondents who had negative opinions (26%) or who avoided definite answers (7%) and still others (2%) did not give any answers (Fig. 13).

One should note that the relations presented above in figures 11–13 that existed between the competitors and the National Team coaches, proved statistically significant but with $p < 0.01$ (Tab. I).

Pozytywne opinie, dotyczące taktownego zachowania się trenerów w stosunku do swoich kadrowiczów, wystąpiły wśród prawie 73% sportowców. Dla 21% respondentów trenerzy odznaczali się negatywnym zachowaniem w kontaktach z zawodnikami. Pozostałe osoby nie udzieliły odpowiedzi, bądź okazały się one niejednoznaczne (ryc. 7).

Nie wszyscy badani byli zgodni, że opiekunowie kadry dobrze przygotowują swoich podopiecznych do zawodów. Nie potwierdziła tej opinii jedna czwarta paraolimpijczyków, a 4% – nie umiało wyrazić swojego zdania w tym temacie (ryc. 8).

Zdaniem niespełna 70% polskich uczestników igrzysk, metody oraz środki treningowe w okresie przygotowań paraolimpijskich były przez opiekuna kadry narodowej dobierane prawidłowo. Inną opinię w tym zakresie wyraziła prawie jedna czwarta badanych. Pozostałe osoby nie potrafiły dać jednoznacznej odpowiedzi lub nie chciały jej przestawić (ryc. 9).

Oceny wyrażone na temat trenerów, w aspekcie dobrej znajomości swoich zawodników i wymagań wobec nich, okazały się zróżnicowane. Pozytywnie wypowiedziało się około 69% sportowców, natomiast negatywnie jedna czwarta badanych. Wśród respondentów były także osoby, które wyraziły swoje opinie, zarówno na „TAK”, jak i na „NIE” (5%) oraz sportowcy niewskazujący żadnej odpowiedzi (1%) (ryc. 10).

Biorąc pod uwagę uzyskany wysoki udział procentowy pozytywnych odpowiedzi, przedstawionych powyżej na rycinach 3–10, okazało się, iż zaistniałe relacje były również istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$ (tab. 1).

Dalsza analiza danych pozwoliła zauważyć, że trenerzy reprezentacji poświęcali zawodnikom wystarczająco dużo uwagi podczas przygotowań do startu w igrzyskach paraolimpijskich („TAK” – twierdziło około 68% badanych). Przy czym w grupie pozostałych osób aż 28% respondentów wyraziło negatywne odczucia pod tym względem. Tylko jeden zawodnik nie potrafił stwierdzić, czy zachowanie selekcyjera jest pozytywne czy negatywne, a dwóch innych nie ujawniło odpowiedzi (ryc. 11).

Większość reprezentantów kadry narodowej (około 68%), przygotowujących się do igrzysk w Pekinie przyznało, że ich relacje z trenerami były czysto sportowe. Warto zwrócić uwagę również na fakt, iż w przypadku około 28% respondentów łączyły ich jednocześnie kontakty towarzyskie. Niespełna zaś 1% zawodników nie podjęło się jednoznacznie określić swoich relacji w tym aspekcie, a 2% wstrzymało się od odpowiedzi (ryc. 12).

W opinii 65% zawodników startujących na igrzyskach w Pekinie, trenerzy kadry – przygotowujący ich do rywalizacji sportowej – uznani zostali za sprawiedliwych. W grupie badanych pojawiły się także osoby, które wyraziły negatywną opinię (26%) bądź zdecydowanie unikały odpowiedzi (7%), a jeszcze inne nie odpowiedziały (2%) (ryc. 13).

Należy ponadto zauważyć, że przedstawione powyżej relacje (ryc. 11–13) panujące między zawodnikami a trenerami kadry, okazały się również znamienne statystycznie lecz na poziomie $p < 0,01$ (tab. 1).

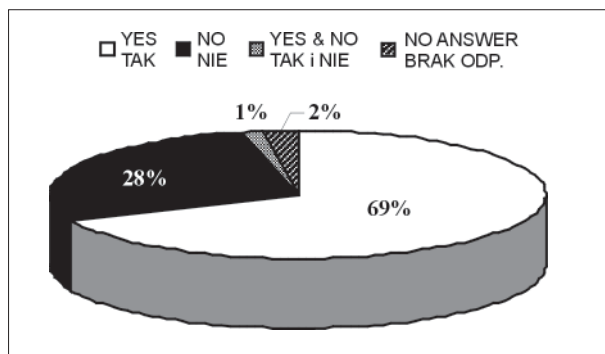

Fig. 11. Coach paid his attention to the athletes
Ryc. 11. Trener poświęca zawodnikom swoją uwagę

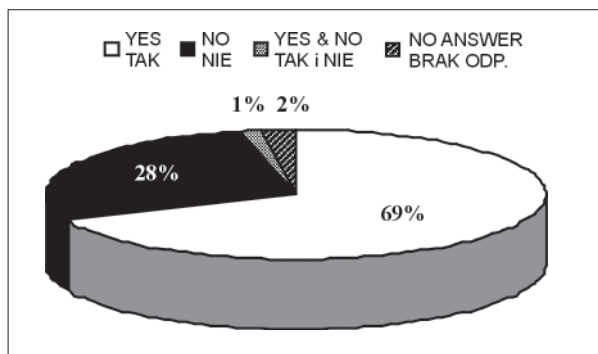

Fig. 12. Coach kept his relations with the athletes strictly on a professional footing
Ryc. 12. Trener posiada z podopiecznymi relacje czysto sportowe

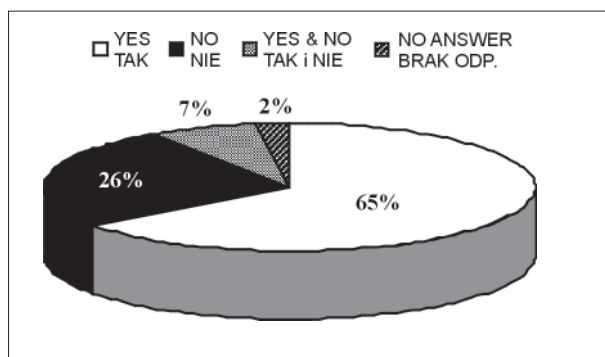

Fig. 13. Coach was a just person
Ryc. 13. Trener jest człowiekiem sprawiedliwym

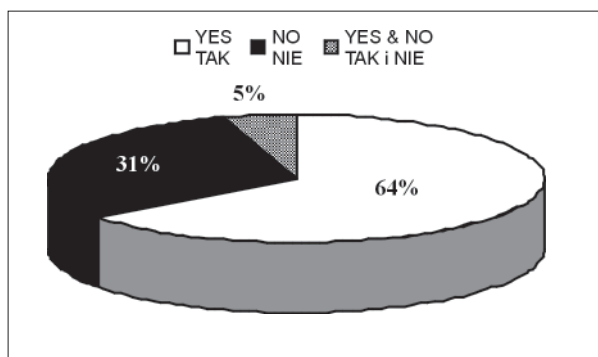

Fig. 14. Coach was a reliable person
Ryc. 14. Trener jest osobą godną zaufania

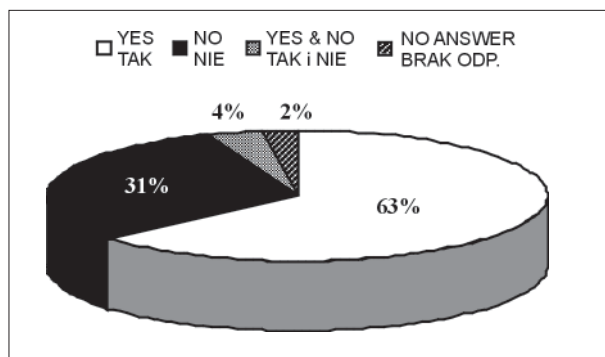

Fig. 15. Coach sensed his athletes' psychical disposition well
Ryc. 15. Trener dobrze odczytuje nastawienie psychiczne kadrowiczów

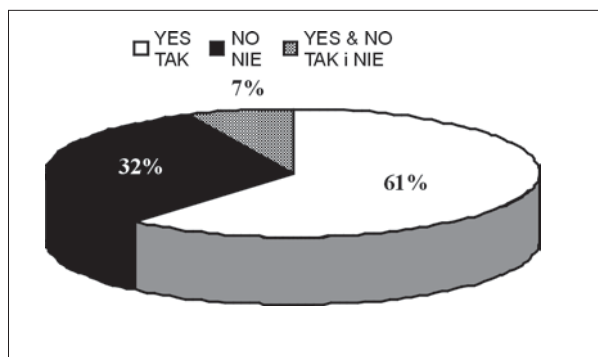

Fig. 16. Coach was the cause of athletes' satisfaction
Ryc. 16. Trener powodem satysfakcji zawodników

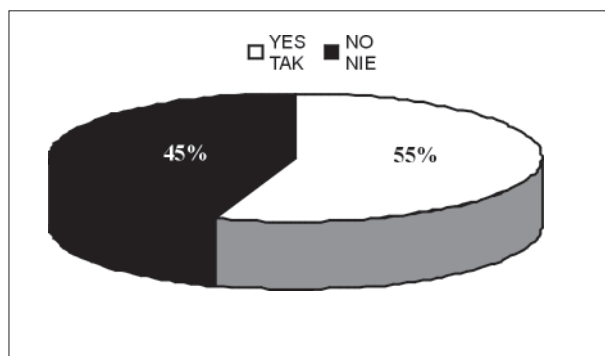

Fig. 17. Coach planned training sessions together with the athletes
Ryc. 17. Trener planuje pracę treningową wspólnie z podopiecznymi

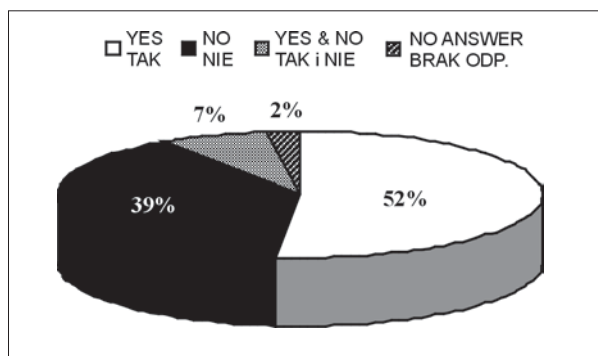

Fig. 18. Coach could exactly forecast athletes' results
Ryc. 18. Trener przewiduje wyniki swoich zawodników

When analysing the consecutive data, it was noticed that about 65% of paralympic competitors thought that their coaches were reliable persons. Almost one third of the respondents voiced contrary opinions and less than 5% of them did not give definite answers (Fig. 14).

While analysing our data, we also noticed that about 64% of the athletes confirmed that their coaches read their psychological disposition well during their paralympic preparations. Less than one third of the respondents had opinions to the contrary, whereas the rest failed to give any answer or their opinions were inconclusive (Fig. 15).

About 61% of the athletes were satisfied with the attitude of their coaches. However among the respondents there were athletes (about 32%) who had negative opinions about their coaches or they were not sure (about 7%) whether to answer "YES" or "NO" (Fig. 16).

One should add, however, that the relations presented in figures 14-16 were statistically significant with a p-value lower than 0.05 (Tab.I).

The respondents' opinions about their joint planning of the training sessions with their coaches turned out to be diversified, yet they were statistically insignificant. About 55% of the respondents were satisfied, whereas almost 45% of them were dissatisfied (Fig. 17).

Only about 52% of the respondents said that their coaches could exactly forecast their results. However, it is worth pointing out that less than 39% of the competitors gave negative answers, whereas 7% of them could not evaluate their coaches (Fig. 18).

However, the answers presented in figures 17-18 were not diversified in a significant way (Tab. I).

Analizując kolejne dane stwierdzono, że około 65% uczestników igrzysk paraolimpijskich uznało selekcjonerów kadry jako osoby godne zaufania. Odmienny pogląd na ten temat miała prawie jedna trzecia zawodników, a niespełna 5% – nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi (ryc. 14).

Rozpatrując dane zauważono również, iż około 64% badanych potwierdziło, że podczas przygotowań paraolimpijskich trenerzy dobrze odczytywali ich nastawienie psychiczne. Inne zdanie miała niespełna jedna trzecia respondentów, a pozostali nie udzielili odpowiedzi, bądź też ich opinie były niejednoznaczne (ryc.15).

Około 61% sportowców czuło się usatysfakcjonowanych postawą swoich trenerów. Jednak wśród badanych były i takie osoby, które oceniły ich negatywnie (około 32%) lub nie były zdecydowane ani na odpowiedź „TAK”, ani „NIE” – około 7% (ryc. 16).

Należy dodać, że przedstawione relacje (ryc. 14-16) były istotne, choć na niższym poziomie – $p < 0,05$ (tab. 1).

Opinie sportowców, dotyczące wspólnego planowania treningów ze swoimi selekcjonerami kadry, okazały się zróżnicowane i nieistotne statystycznie. Pozytywnie wypowiedziało się na ten temat około 55% badanych, negatywnie zaś – prawie 45% paraolimpijczyków (ryc. 17).

Zaufanie do trenerów w kwestii umiejętności dokładnego przewidzenia wyników podopiecznych wyraziło tylko około 52% respondentów. Warto zwrócić uwagę, że w tym aspekcie niespełna 39% zawodników udzieliło negatywnej odpowiedzi, a 7% – nie potrafiło ocenić swojego opiekuna sportowego (ryc. 18).

Zaprezentowane jednak odpowiedzi (ryc. 17-18) nie były zróżnicowane w istotny sposób (tab. 1).

Tab. 2. Satisfactory and distinctly less than satisfactory relations that defined the cooperation of the competitors with their National Team coaches during paralympic preparations - Beijing 2008 (according to the subjects, n=85)

Opinions	Answers by category							
	YES		NO		YES & NO		NO ANSWER	
	n	%	n	%	n	%	n	%
UNSATISFACTORY RELATIONS								
Coach's opinions were the most important for the athletes*	28	32,9	49	57,6	9	9,5	-	-
DEEPLY UNSATISFACTORY RELATIONS								
Coach was a role model for his athletes**	9	10,6	63	74,1	6	7,1	7	8,2
Coach was a consistent person**	21	24,7	53	62,4	7	8,2	4	4,7

Significance level: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tab. 2. Relacje niezadowolające i zdecydowanie niezadowolające, określające współpracę zawodników z trenerami reprezentacji Polski, w okresie przygotowań paraolimpijskich - Pekin 2008 (wg opinii badanych, n=85)

Opinions	Answers by category							
	YES		NO		YES & NO		NO ANSWER	
	n	%	n	%	n	%	n	%
UNSATISFACTORY RELATIONS								
Coach's opinions were the most important for the athletes*	28	32,9	49	57,6	9	9,5	-	-
DEEPLY UNSATISFACTORY RELATIONS								
Coach was a role model for his athletes**	9	10,6	63	74,1	6	7,1	7	8,2
Coach was a consistent person**	21	24,7	53	62,4	7	8,2	4	4,7

Significance level: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Despite the fact that the Games turned out to be the only chance for many of the respondents to take part in the paralympic competitions, 58% of them said that their coaches' opinions had not been important for them during paralympic preparations. This opinion, with a p-value lower than 0.05, made the Polish Paralympic Committee consider some coaches to be unfit to prepare Polish representatives for the Olympics (Tab. II, Fig. 19).

While considering the relations between those athletes and the National Team coaches one should pay attention to the fact that the National Team coaches were role models for only 11% of the paralympic athletes who prepared themselves for the Beijing Olympic Games. Three fourths of those athletes had contrary opinions. The remaining respondents did not express their opinions or could not give definite answers (Tab. II, Fig. 20).

It was also found that only about 25% of the paralympic athletes said that their coaches took disciplinary measures during their preparations for the Olympic Games. Almost 62% of the respondents had contrary opinions. The remaining respondents refrained from giving their answers or did not give definite answers (Tab. II, Fig. 21).

Wyniki, dotyczące niezadowolających ocen ze strony uczestników igrzysk, w aspekcie „słów trenera” dla 58% nie miały one decydującego znaczenia w okresie przygotowującym do rywalizacji sportowej, a niejednokrotnie ich jedynego startu w zawodach paraolimpijskich. Powyższe stanowisko – istotne na poziomie $p < 0,05$ – spowodowało, że znaczna część trenerów powołanych przez Polski Komitet Paraolimpijski została oceniona w tym aspekcie jako osoby niezadowolające polskiego reprezentanta przygotowującego się do udziału w igrzyskach (tab. 2, ryc. 19).

Rozpatrując zaistniałe relacje pomiędzy sportowcami a trenerami kadry, należy zwrócić uwagę na fakt, iż zdaniem zaledwie 11% paraolimpijczyków przygotowujących się do zawodów w Pekinie, trener kadry był autorytetem do naśladowania. Odmienną opinię wyraziło aż trzy czwarte sportowców. Pozostali nie przedstawili swojego zdania w powyższym temacie, bądź też nie potrafili jednoznacznie się określić (tab. 2, ryc. 20).

Stwierdzono również, iż tylko około 25% paraolimpijczyków uznało swoich trenerów za osoby wyciągające konsekwencje z powodu ich niesubordynacji podczas przygotowań do igrzysk. Przeciwnego zdania było aż 62% badanych. Pozostali wstrzymali się od odpowiedzi lub też nie udzielili jej w sposób zdecydowany (tab. 2, ryc. 21).

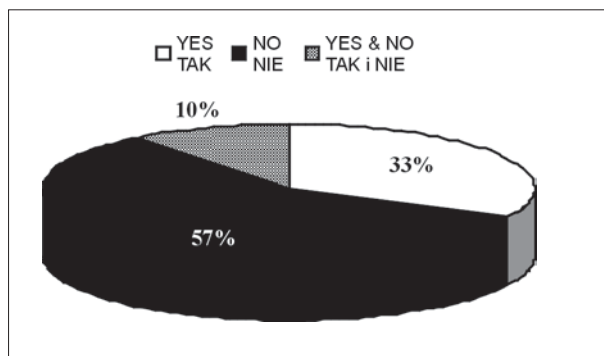

Fig. 19. Coach's opinions were the most important for the athletes
Ryc. 19. Słowo trenera pozostaje dla kadrowiczów najważniejsze

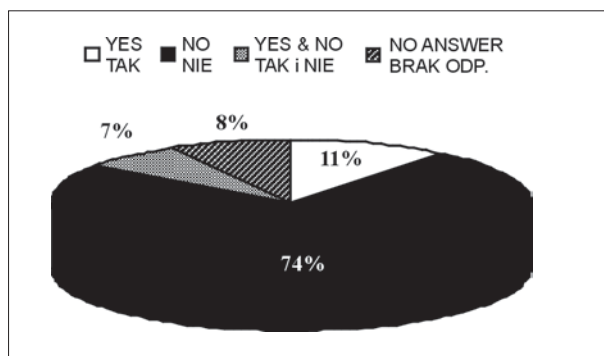

Fig. 20. Coach was a role model for his athletes
Ryc. 20. Trener kadry jest autorytetem dla swoich zawodników

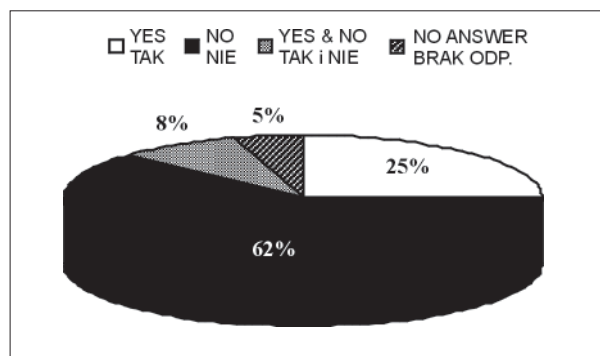

Fig. 21. Coach was a consistent person
Ryc. 21. Trener jest osobą konsekwentną

The results presented above in figures 20 and 21 indicate that the National Team athletes were dissatisfied with some coaches who did not take any disciplinary measures and who had no authority over the very athletes they had selected for the National Team. The Polish paralympic athletes who competed at Beijing ranked those relations at the lowest level and proved statistically significant with $p < 0.01$ (Tab. II).

DISCUSSION

Taking into account the results of our survey, it could be generally said that the Polish paralympic athletes, who prepared themselves for the Olympics at Beijing, were satisfied with the cooperation with their coaches. However, the opinions expressed by the Polish representatives usually did not account for the selectors' highest scores with whom, according to the subjects, the athletes should be fully satisfied.

According to Crisfield et al. [10], good coaches base their training programmes also on athletes' individual needs, possibilities, and aspiration, thereby motivating them to further development. The Polish paralympic athletes were certain (77%) that their coaches took into account their particular traits. Allowing for disabled athletes' particular traits is one of the basic duties of coaches, which often paves the way to their sporting successes.

We should bear in mind the opinion of American athletes who trained during their studies. They say that communication is the most important element of coaches' close relations with athletes [7]. Success in sport is based on cooperation between coaches and their athletes, in which the coaches give their athletes information about their development that is easy to understand and athletes, in their turn, are willing to listen to the views and opinions of their coaches. Furthermore, according to Crisfield et al. [11], the words of the selectors should be important for national team athletes so that their communication can produce results.

Interesting statements were also voiced by the swimmers, wrestlers, and canoeists who participated in the Olympic games [12]. Their survey concerning their relations with coaches has revealed that communication plays an essential role in their sporting careers and often contributes to their successes as well. Moreover, this communication should be based on feedback and coaches' support for athletes on their „worse” days. A similar opinion was expressed by Martens [13]. According to him, a successful coach is a skilled communicator who not only formulates his or her remarks clearly by means of words and gestures but also listens to his or her athletes. However, Reynolds [14] stresses that the process of listening has to be an active state, in which coaches should try to understand what their athlete say and, at the same time, pay attention to the emotions and feelings that underlie their athletes' sentences.

When we compare the results of our survey with the opinions mentioned above, it could be said that the

Powyższe wyniki – przedstawione na rycinach 20 i 21 – świadczą o tym, iż zdecydowanie nie zadowolala kadrowiczów brak wyciągania konsekwencji przez trenera wobec podopiecznych, a także brak autorytetu wśród zawodników wybranych przez niego do kadry narodowej. Te relacje zostały najniżej ocenione przez polskich paraolimpijczyków startujących w Pekinie i okazały się istotne na poziomie $p < 0,01$ (tab. 2).

DYSKUSJA

Biorąc pod uwagę przedstawione wyniki badań własnych, można ogólnie stwierdzić, że polscy paraolimpijczycy przygotowujący się do startu w igrzyskach w Pekinie byli zadowoleni ze współpracy z trenerami. Jednak wyrażone przez nich opinie nie zawierały najwyższych ocen selekcyjnego. Zdaniem badanych jego praca powinna w pełni satysfakcjonować swojego podopiecznego.

Dobry trener – w opinii Crisfield i wsp. [10] – opiera swój program szkoleniowy na indywidualnych potrzebach, możliwościach i aspiracjach zawodnika oraz motywuje go do dalszego rozwoju. Wśród polskich paraolimpijczyków dominowało przekonanie (77%), iż ich trener brał pod uwagę indywidualne cechy swoich podopiecznych. Uwzględnienie bowiem indywidualnych cech zawodników, w sporcie osób niepełnosprawnych, jest jednym z podstawowych obowiązków trenera i często otwiera drogę do sukcesu sportowego.

Sugerując się opinią amerykańskich sportowców trenujących podczas studiów, najważniejszym elementem bliskich relacji trenera z zawodnikami jest komunikacja [7]. Polega ona na takiej współpracy między selekcyjnerem a podopiecznymi, która obejmuje przekazywanie zawodnikom łatwych do odczytania informacji dotyczących ich rozwoju, a także umiejętność słuchania przez sportowców zdania i opinii trenera. Ponadto według Crisfield i wsp. [11], aby komunikacja przynosiła rezultaty, słowa selekcyjnera powinny być ważne dla kadrowiczów.

Interesujące wypowiedzi pojawiły się również wśród zawodników startujących w igrzyskach olimpijskich w pływaniu, zapasach oraz kajakarstwie [12]. W badaniach dotyczących ich relacji z trenerem stwierdzono, że komunikacja odgrywa istotną rolę w karierze sportowej, a także często wpływa na sukces. Ponadto powinna być oparta na sprzężeniu zwrotnym oraz wspieraniu przez trenera zawodnika podczas jego „gorszych” dni. Podobne zdanie wypowiedział Martens [13], który uważał, że trener odnoszący zwycięstwo to wykwalifikowany komunikator. To także opiekun nie tylko przekazujący wyrażenie swoje uwagi za pomocą gestów i słów, ale również słuchający swoich sportowców. Reynolds [14] jednak zaznaczył, że proces słuchania ma być stanem aktywnym, a zatem opiekun sportowy powinien być nastawiony na zrozumienie tego, co mówi sportowiec, zwracając uwagę jednocześnie na emocje oraz uczucia kryjące się za treścią jego wypowiedzi.

Porównując wyniki własnych badań z wyżej przytoczonymi opiniami można z pewnością stwierdzić, iż

communication between the coaches and the athletes of the Polish paralympic national team was at a good level. The athletes who prepared themselves for the Beijing Games generally agreed that the national team coaches cooperated with them (74%), established contacts easily (77%), were open to their opinions, and gave them good advice (more or less 73% for each of the last two aspects). It is safe to assume that the presented results are good prognostications of the future cooperation between those athletes and their coaches in paralympic sport because their communication turned out to be one of the key components of their successful relations. It is important for the national team coaches to be able to ask their athletes what feelings they have, whether they will manage to achieve the tasks set for them, or whether their disabilities will not hinder them [15]. At this moment, a question comes to mind: why were the words of the national team coaches the most important only for about one third of the paralympic athletes, given the good communication, which generally satisfied the Polish contestants? How did this fact influence other relations in the paralympic national team selected for the Beijing Olympic Games?

It is safe to assume that another task of the national team coaches during their athletes' preparation for the competitions was to pay attention to their results and then to subject their achievements to deep analyses. The athletes, who were selected for the Paralympic Games, generally thought (74%) that their coaches' evaluation was very important for them. The opinion above is essential for the correct process of preparations because according to Cassidy et al. [16] these issues are not discussed by coaches very often, although they are so significant during their training sessions. Given the considerations mentioned above, this positive evaluation of the relations analysed in our survey is very important also in the light of the ideas presented by Curran et al. [17]. They say that coaches who fail to evaluate the skills of their athletes after every consultation or a training session lose a chance of their athletes' systematic development in sport.

Coaches' positive attitudes in their relations with athletes are also thought to be indispensable. The Polish paralympic athletes (73%) evaluated their coaches' behaviour as satisfactory. Such evaluation is essential because, according to Smith & Smoll [18], the athletes who were treated with respect by their coaches attained better results. Their survey conducted on a group of young baseball players and their coaches showed that the players had better opinions about those coaches who treated them well. This had some effect on their positive relations with their fellow players and their better sporting performance. Furthermore, according to Goncalves [19], coaches should remember that they often assume the role of educators, leaders, and friends. It is also important for them to have irreproachable attitude towards their athletes and be role models for them. Similar suggestions were put forward by Giannini [20]. He thinks that coaches'

komunikacja pomiędzy trenerem a jego zawodnikami w polskiej kadrze paraolimpijskiej była na dobrym poziomie. Wśród sportowców przygotowujących się do startu w Pekinie panowało bowiem przekonanie, iż opiekun kadry łatwo nawiązywał kontakty (77%), współpracował z nimi (74%), był otwarty na przekazywane przez nich opinie oraz służył dobrą radą (po około 73%). Należy przypuszczać, że przedstawione wyniki dobrze prognozują przyszłą współpracę między zawodnikami a ich opiekunami w sporcie paraolimpijskim, tym bardziej, iż komunikacja okazała się jednym z kluczowych składników powodzenia relacji między trenerem a startującymi. Ważne jest, aby trener kadry potrafił w prosty sposób zapytać podopiecznego – jakie ma odczucia, czy podoła postawionemu mu zadaniu, czy jego niepełnosprawność mu nie przeszkodzi [15]. W tym momencie nasuwa się pytanie: dlaczego przy panującej dobrej komunikacji, która ogólnie zadawała polskich zawodników, słowa trenera reprezentacji narodowej były najważniejsze tylko dla niespełna jednej trzeciej paraolimpijczyków? Jak wpływał ten fakt na inne relacje panujące w kadrze paraolimpijskiej powołanej na igrzyska do Pekinu?

Można uznać, że kolejnym zadaniem trenera kadry podczas przygotowań podopiecznych do zawodów jest zwrócenie uwagi na osiągnięte przez nich wyniki, a następnie poddanie ich głębokiej analizie. Wśród zawodników, którzy otrzymali nominację paraolimpijską przeważało zdanie, iż ocena ich trenera była dla nich bardzo ważna (74%). Powyższa opinia staje się istotna dla prawidłowego procesu przygotowań, ponieważ zdaniem Cassidy i wsp. [16] nie są to tematy często poruszane wśród trenerów, a przecież tak znaczące podczas szkolenia. W związku z powyższymi rozważaniami pozytywna nota omawianych relacji, wynikająca z własnych badań, jest bardzo istotna także ze względu na opinie Curran i wsp. [17]. Sugerowali oni, iż trener nieoceniający umiejętności swojego podopiecznego po każdych konsultacjach i szkoleniach, traci szansę na systematyczny rozwój sportowy kadrowicza.

W relacjach między selekcjonerem a zawodnikami za niezbędne uważa się również jego pozytywne zachowanie w kontaktach z podopiecznymi. Wśród polskich paraolimpijczyków ocenione zostało ono jako zadawające (73%). Uzyskanie takiej oceny jest istotne, ponieważ zdaniem Smith i Smoll [18] zawodnicy, którzy byli z szacunkiem traktowani przez swojego trenera, osiągnęli lepsze rezultaty. Badania przeprowadzone w grupie młodych sportowców bejsbola oraz ich opiekunów wykazały, iż sportowcy lepiej ocenili trenera, który wobec nich dobrze się zachowywał. Wpłynęło to na ich pozytywny kontakt z kolegami z drużyny oraz lepsze wyniki sportowe. Ponadto według Goncalves [19] trener musi pamiętać, że często przyjmuje rolę wychowawcy, lidera czy przyjaciela. Ważne jest przy tym, aby charakteryzował się nienaganną postawą wobec podopiecznych, był dla nich przykładem. Podobne sugestie wysunął Giannini [20], który uważał, iż zachowanie trenera wpływa na postawy

behaviour influence athletes' attitudes. Therefore, coaches should promote the following positive attitudes such as honesty, good manners, and respect.

73% of the respondents were positive that their coaches were able to prepare them for the competitions. The fact that such opinions were obtained is important because, according to Lynch [21], athletes need their coaches to inspire them, guide their sporting development, and to encourage them. Moreover, coaches should teach their athletes what to do to be the best in their sports, e.g. to prepare them for their competitions as best as possible. Also Warren [22] thinks that developing competitive skills in athletes both in the physical and psychical aspects is one of the roles that coaches should undertake. Furthermore, Manzo et al. [23] maintain that coaches should teach their athletes how to cope with various changes of the game scenarios which they may frequently come across during their competitions.

The trust of the Polish paralympic athletes in the national team coaches translated also into their opinions (69%), according to which their coaches correctly chose resources and training methods. These results are reassuring when Bob Dwyer's opinion, Australian rugby coach, is taken into account. He says that his role is to create such relations with his athletes that they will believe that all the actions undertaken by him are geared for their successes in sport. Besides, he feels that his athletes will believe that the adopted training programme makes sense if this translates into concrete results in their sporting careers [24].

Another important task of coaches according to Crisfield et al. [10] – is to discover the personalities, goals, aspirations, and the course of their sporting development as well as the physical and psychical traits of their athletes. Then, coaches should lay down adequate requirements in keeping with this knowledge. One of the methods adopted by Bob Kierstead, coach of disabled athletes who practised shooting, consisted in experiencing the world from his athletes' perspective, mainly from the height of their wheelchairs. Thanks to this, the coach of the Canadian national team got to know the individual needs of his athletes and he could focus on their potential rather than on their disabilities. Furthermore, he got to know what he could expect of them [25]. Therefore, one could say that disabled athletes will be satisfied with these coaches who know them and are demanding proportionally to their possibilities. 70% of the athletes had positive opinions about the Polish national team coaches in this respect. Given the specificity of the paralympic athletes' disabilities, this result is a significant success in relations between the selectors and the athletes who prepared themselves for the Olympics in Beijing.

It may be assumed that the national team coaches, who devote enough attention to their athletes during the entire preparatory period, will get to know them well. Their conversations during and after the workouts become very important and are very likely to contribute to many successes of individual athletes. The procedure

zawodników. Powinien więc on promować pozytywne zachowania w drużynie, między innymi takie jak: uczciwość, dobre manieri, szacunek.

Na pytanie, czy opiekun kadry potrafi przygotować sportowca do zawodów, 73% badanych odpowiedziało pozytywnie. Uzyskanie takiej właśnie opinii jest istotne, ponieważ według Lynch'a [21] trener potrzebny jest zawodnikom, aby ich inspirować, być przewodnikiem w rozwoju sportowym, zachęcać i dodawać odwagi. Ponadto powinien uczyć jak zostać mistrzem w swojej dyscyplinie, czyli przygotować sportowca jak najlepiej do startu w zawodach. Również Warren [22] uważa, iż jedną z ról trenera jest kształcenie umiejętności współzawodnictwa, zarówno w aspekcie fizycznym jak i psychicznym. Ponadto Manzo i wsp. [23] twierdzą, że powinien on także uczyć sportowca radzenia sobie z różnymi zmianami scenariuszy gry, z którymi spotyka się często w czasie zawodów.

Wiara polskich paraolimpijczyków w swojego opiekuna kadry przekładała się również na opinie zawodników (69%), iż ich trener prawidłowo dobierał środki i metody treningowe. Powyższy stan wyników uspokaja, gdy weźmie się pod uwagę zdanie australijskiego trenera rugby – Boba Dwyer'a, że jego rolą jest stworzenie takiej relacji ze swoim zawodnikiem, w której podopieczny uwierzy, iż wszystkie działania podejmowane przez opiekuna związane są z dążeniem do sukcesu sportowego. Ponadto uważał, że zawodnicy będą wierzyć w sens opracowanego programu treningowego, jeśli przełoży się to na skuteczne rezultaty w ich karierze sportowej [24].

Kolejnym ważnym zadaniem opiekuna – w opinii Crisfield i wsp. [10] – jest poznanie osobowości, celów, ambicji, drogi do sportowego rozwoju oraz fizycznych i psychicznych atrybutów swoich podopiecznych. Następnie zgodnie z tą wiedzą stawianie im odpowiednich wymagań. Jedną z metod trenera sportowców niepełnosprawnych uprawiających strzelectwo – Bob'a Kierstead – było poznanie świata z perspektywy jego podopiecznych, a mianowicie z wysokości wózka inwalidzkiego. Dzięki temu, że opiekun kadry kanadyjskiej poznał indywidualne potrzeby swoich zawodników, potrafił skoncentrować się na ich możliwościach, a nie na niepełnosprawności. Wiedział ponadto, czego należy od nich oczekiwać [25]. Można więc uznać, iż trener, który zadawała podopiecznego to człowiek, który poznał kadrowicza i był wymagający wobec niego zgodnie z jego możliwościami. Pozytywną opinię w tym aspekcie o swoim trenerze reprezentacji Polski wystawiło 70% zawodników. Wynik ten, ze względu na specyfikę niepełnosprawności paraolimpijczyków jest znaczącym osiągnięciem w relacjach między selekjonerem a kadrowiczami, którzy przygotowywali się do startu w igrzyskach w Pekinie.

Można przypuszczać, że trener kadry znający swojego zawodnika to osoba poświęcająca mu wystarczająco dużo uwagi podczas całego okresu przygotowań sportowych. Wspólne rozmowy, w trakcie oraz po treningach, stają się bardzo istotne i mogą przyczyniać się do suk-

adopted by the Hungarian wrestling coach, who trained Olympic medallists, proved to be an example of a positive influence of this kind. He said: „*Psychological preparation is very important. We always spend some time with free talks after training. This provides a good opportunity to analyse the training and to ask the athlete about his/her feelings, opinion and experiences. We have to find solutions for any kind of problem. These talks often last as long as the training itself*” (Trzaskoma-Bicsérdy et al. 2007) [12]. Also Giannini [26] encouraged coaches to talk to their athletes suggesting that this was a way to get to know them better. At the same time, he pointed out that after an unsuccessful participation in competitions it was important to talk to frustrated athletes in private. With the above views in mind, it should be mentioned that 68% of the surveyed paralympic athletes were convinced that their coaches devoted enough attention to them.

Another important issue concerned the relations between coaches and their athletes that should be kept strictly on a professional footing. Positive answers prevailed among Polish paralympic athletes (68%). This result indicates that this sphere plays a significant role for the athletes selected for the national team because, according to Warren [29], world-class athletes treat their preparations for the Olympic games in a professional way. This is so because both athletes and their coaches appreciate privacy and prefer to keep their relations strictly on a professional footing. There are situations where the relations between coaches and national team athletes are less formal but it is important for the bond that connects them to depend mostly on the athletes.

It should be remembered that trust is also indispensable in the process of communication between coaches and sports people. The Polish paralympic athletes ranked their trust level as satisfactory (65%). Yet, it is not a satisfying result when we take into account the opinion of Graham Taylor, former manager of the English soccer team, who said „*It all comes back to the relationships that you have with your players and the trust that exists between you. It can't be a relationship if it's of not based on trust. That's just life*” (Portac & Purdy, 2004, p. 28) [27]. Blomm et al. had also a similar opinion [28]. They think that without athletes' confidence no training is possible and one of the jobs of a good coach is to build relations based on trust, without which success in sport cannot be achieved.

Another interesting aspect of our survey was the evaluation of the coaches' skills in sensing the psychical disposition of the disabled athletes during the paralympic preparations. This aspect is closely connected with the above-mentioned relations concerning the attention that the national team coaches focused on their athletes and the coaches' good knowledge of them. Similarly to the previous cases, the paralympic athletes (64%) found this element satisfactory. Therefore, this result is significant and the survey conducted by Pietrzyk & Parzelski [29] among athletes training shooting and judo also confirms

cesów poszczególnych zawodników. Takim przykładem pozytywnego wpływu okazało się postępowanie węgierskiego trenera zapasów, który był opiekunem medalistów igrzysk olimpijskich. O swojej pracy mówił: „...*zawsze spędzałem trochę czasu po treningu ze swoim zawodnikiem na luźnej rozmowie. To stwarzało dobrą okazję do analizy postępów i błędów, a także poznania uczuć, opinii oraz doznań podopiecznego. Mogliśmy wtedy znaleźć wspólnie rozwiązanie na wszelkiego rodzaju problemy...*” (Trzaskoma-Bicsérdy i wsp. 2007) [12]. Również Giannini [26] namawiał trenerów do rozmów ze swoimi zawodnikami sugerując, że jest to sposób do lepszego poznania ich. Zaznaczał jednocześnie, iż bardzo ważny jest dialog na osobności ze sfrustrowanym niejednokrotnie sportowcem, po nieudanym starciu w zawodach. Powyższe wypowiedzi pozytywnie zatem wskazują na istniejący fakt, iż wśród badanych paraolimpijczyków panowało przekonanie o zadawalającym stopniu poświęcania im uwagi przez trenera (68%).

Innym ważnym tematem dotyczącym związków między trenerem a zawodnikami był aspekt nawiązania z podopiecznymi relacji czysto sportowych. Wśród polskich paraolimpijczyków dominowała odpowiedź pozytywna (68%). Taki wynik sugeruje, że ta sfera odgrywa znaczącą rolę dla zawodników powołanych do kadry narodowej, ponieważ zdaniem Warren'a [22] w sporcie na poziomie międzynarodowym zawodnicy traktują profesjonalnie okres swoich przygotowań do igrzysk. Wiąże się to również z preferowaniem zarówno przez sportowców jak i ich trenerów relacji czysto sportowych, w których obie strony cenią sobie prywatność. Istnieją takie sytuacje, w których relacje między opiekunem a kadrowiczami są mniej oficjalne, ale ważne jest, aby więź, która ich łączy zależała głównie od zawodnika.

Należy pamiętać, iż w procesie komunikacji trenera z zawodnikami niezbędne jest również zaufanie. Polscy paraolimpijczycy określili je jako zadawalające (65%). Nie jest to jednak satysfakcjonujący wynik, biorąc pod uwagę wypowiedź byłego menagera angielskich drużyn piłki nożnej – Graham'a Taylor'a – który twierdził, iż: „...*nie istnieje związek między trenerem a jego podopiecznym, jeśli nie jest on oparty na zaufaniu*” (Portac i Purdy, 2004, s. 28) [27]. Podobne zdanie mieli też Blomm i wsp. [28], którzy uważali, że bez zaufania nie ma możliwości trenowania zawodników, a jednym z zadań dobrego trenera jest zbudowanie relacji opartych na zaufaniu, bez którego sukcesy sportowe nie mogą mieć miejsca.

Innym ciekawym wątkiem badań własnych była ocena umiejętności trenera w odczuwaniu psychicznego nastawienia sportowców niepełnosprawnych podczas przygotowań paraolimpijskich. Ten aspekt nieodzownie związany jest z wyżej wymienionymi relacjami dotyczącymi uwagi, jaką skupiał opiekun kadry na podopiecznych, a także dobrej znajomości zawodników. Podobnie jak w poprzednich przypadkach, paraolimpijczycy uznali ten element za zadawalający (64%). Wynik zatem staje się istotny, a potwierdzeniem ważnego wpływu dobrego

that it is important for the national team coaches to be able to sense their athletes' disposition correctly. Their survey showed that athletes expected to find some „feminine traits” in their coaches regardless of their gender, in other words their subjects waited for some psychical support and consideration for their feelings and emotional states during their training sessions.

There is another result of our survey that provokes reflection. Although the athletes evaluated their preparations for their competitions highly (73%), they did not have high opinions (only 55%) about the cooperation with their coaches during the entire paralympic preparatory period. This results call for an in-depth analysis of these data when the opinion voiced by Jowett & Poczwardowski [30] is taken into account. They say that coaches will be successful if they establish such relations wherein their athletes will be totally engaged in their training process.

Another role of coaches according to Lyle [31] is also „mediation” between the sport-related goals earlier established with their athletes and the results actually achieved by them, which comes down to coaches' skills to forecast their athletes' results. This fact is closely connected with the responsibility of the person in charge of the national team for the planning and carrying out of the set goals connected with the development of particular athletes. What is more, during their preparations for the Paralympic Games these plans must be constantly modified because of the physical and psychical changes that occur in them. Therefore, the results of our survey look alarming, which, admittedly, indicate that this cooperation was satisfactory according to the Polish paralympic athletes, but only 52% of the respondents expressed this opinion.

According to Martens [13], coaches will never become leaders if their athletes do not acknowledge their authority. There is no doubt that this authority gives coaches power and strength to translate their intentions into real achievements and successes of their athletes. Similarly, the Polish female contestants who competed in the Olympic games and their coaches who took part in the survey, which defined the traits of good coaches, admitted unanimously that „*good coaches should have natural authority and recognition so that they could put their own ideas into effect*” (Kłodecka-Różalska & Kownacka, 2004, p. 71) [32]. Taking into account the considerations mentioned above, the results of our survey are striking because only 11% of the athletes preparing themselves for the Olympics thought their coaches had authority.

The Polish paralympic athletes gave many critical opinions (62%) about their coaches' unwillingness to take disciplinary measures, which offers much food for thought. These results require a detailed analysis because according to Douge [33] praise and taking measures against undisciplined athletes is one of the methods which successful coaches should adopt. This method is used by coaches who base their training systems on elements of rivalry and cooperation with national team athletes. It is

odczytywania nastrojów kadrowiczów przez trenera są badania Pietrzyka i Parzelskiego [29], przeprowadzone wśród osób trenujących strzelectwo i judo. Wykazały one, że sportowcy bez względu na płeć trenera oczekują od niego „kobiecych cech”, czyli udzielania wsparcia psychicznego oraz zwracania uwagi na ich odczucia i stany emocjonalne podczas treningu.

Zastanowienia wymaga również inny wynik badań własnych. Pomimo wysokiej oceny sportowców odnośnie ich przygotowania do startu w zawodach (73%), współpraca z trenerem podczas całego okresu przygotowań paraolimpijskich w aspekcie planowania pracy wraz z zawodnikami była tylko przez 55% badanych osób oceniona jako zadowolająca. Otrzymany rezultat inspirowa do szczegółowego przeanalizowania tych danych, jeżeli weźmie się pod uwagę stwierdzenie Jowett i Poczwardowskiego [30], iż sukcesem dla każdego trenera jest nawiązanie z podopiecznym takich relacji, w których selekcjoner maksymalnie angażuje zawodnika w proces treningowy.

Kolejną rolą trenera według Lyle [31] jest również „pośredniczenie” pomiędzy wcześniej założonymi wspólnie z zawodnikiem celami sportowymi, a uzyskanymi osiągnięciami – czyli przewidywanie wyników swojego podopiecznego. Fakt ten jest ściśle związany z odpowiedzialnością opiekuna kadry za planowanie oraz realizację założonych postanowień związanych z rozwojem danego sportowca. Tym bardziej, że podczas przygotowań do igrzysk paraolimpijskich muszą być one ciągle modyfikowane ze względu na zachodzące zmiany fizyczne jak i psychiczne kadrowicza. Stąd niepokojąco wyglądają wyniki własnych badań, które wprawdzie powyższą współpracę kwalifikują do kategorii relacji zadawalających zawodników, lecz taką opinię wyraziło tylko 52% polskich paraolimpijczyków.

Zdaniem Martens [13] trener nigdy nie osiągnie stanowiska przywódcy, jeśli podopieczni nie uznają jego autorytetu. Nie ma wątpliwości, że to autorytet dodaje opiekunowi sportowemu mocy i siły do przekładania jego intencji w rzeczywiste osiągnięcia oraz sukcesy swoich zawodników. Podobnie też polskie zawodniczki, startujące w igrzyskach olimpijskich, a także ich opiekunowie sportowi biorący udział w ankiecie określającej cechy dobrego trenera, jednomyślnie uznali, iż „*dobry trener powinien posiadać naturalny autorytet i uznanie, które umożliwią mu realizację własnych idei*” (Kłodecka-Różalska i Kownacka, 2004, s. 71) [32]. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, zastanawiające są wyniki badań własnych, w których tylko 11% sportowców przygotowujących się do startu w igrzyskach widziało autorytet w osobie swojego trenera.

Daje wiele do myślenia również fakt licznej niezadowolającej oceny, wystawionej przez polskich paraolimpijczyków, a dotyczącej konsekwencji trenera reprezentacji (62%). Taki wynik wymaga szczegółowej analizy, ponieważ zdaniem Douge [33] jedną z metod trenerskich, która przynosi sukcesy jest nagradzanie i wyciąganie konsekwencji wobec zawodników. Stosują ją zazwyczaj

also important for athletes to have some rules laid down clearly so that they know when they will be rewarded and when they will bear the consequences for their misbehaviour during of their workouts. Having accepted these binding rules, athletes will control their behaviour and their coaches should be consistent in praising, reprimanding, and abiding by these rules, which will only strengthen their athletes in their pursuit of excellence. According to Weinberg & Gould [34], athletes need positive and negative conditioning during their training sessions. If they do something well and are praised, they will try to repeat such behaviours to receive new awards. However, the instances of misbehaviour, for which they are reprimanded, will be avoided in the future.

Warren also encourages coaches to be consistent [35]. He thinks that coaches' perseverance and steadfastness may create a special atmosphere for their athletes, wherein they will be treated impartially and fairly both during their workouts and after them. Despite the concern about the low evaluation of the coaches' consistent behaviour that we mentioned before, the Polish representatives for the Beijing Olympic Games thought unanimously (65%) that their coaches were just after all.

To sum up, we can say that, in general, the relations between the coaches and the athletes of the paralympic national team were satisfactory. Moreover, our results revealed that there were also such instances of their cooperation which do not portend well for the future. Indeed, the aspects concerning the their coaches' abilities to forecast the athletes' results and their joint planning of training sessions were still satisfactory but they were near to the lower threshold of acceptance. The low evaluation of the national team coaches' authority, closely connected with the low evaluation of their words, is also a matter of concern especially when we take into account the coaches' inconsistency during the workouts organised at their training camps. Thus, the diversity of the results in our survey shows that the relations between the coaches and their athletes should undergo changes in some respects. These results can be a reference point for some necessary corrections in the work of the national team coaches selected for paralympic preparations for the future Olympic games in 2012.

CONCLUSIONS

1. The majority of the paralympians said their relationship with the coaches of the National Team, in the psychological aspect, were satisfactory and more than satisfactory.
2. The surveyed paralympians frequently perceived their National Team coaches very positively as coaches and tutors.
3. The competitors who qualified for the Beijing Paralympics were convinced that their National Team coaches were not the absolute coaching authorities for them during their paralympic preparations.

trenerzy, którzy swoje szkolenie opierają na elementach rywalizacji oraz współpracy z kadrowiczami. Ponadto ważne jest, aby podopieczni mieli jasno przedstawione reguły – kiedy będą nagradzani, a kiedy poniosą konsekwencje za swoje zachowania podczas treningów. W tym przypadku zawodnicy po zaakceptowaniu obowiązujących reguł sami będą kontrolować swoje postępowanie, a konsekwencja trenera zarówno w nagradzaniu, upominaniu oraz przestrzeganiu pewnych zasad, umocni ich tylko w dążeniu do doskonałości. Według Weinberg'a i Gould'a [34] sportowcy potrzebują pozytywnych, ale i negatywnych wzmocnień podczas szkoleń. Jeżeli robią coś dobrze i są za to chwaleni, będą dążyć do powtarzania tych zachowań, aby otrzymać kolejne nagrody. Złe zachowania natomiast, za które są upominani, nie będą w przyszłości przez nich powielane.

Do bycia konsekwentnym trenerem zachęca również Warren [35], który w wytrwałości i niezłomności opiekuna sportowego widzi możliwość stworzenia dla zawodników środowiska, w którym będą traktowani bezstronnie i uczciwie, zarówno na treningu jak i poza nim. Mimo sugerowanych wcześniej obaw związanych z niską oceną konsekwencją trenera, to właśnie wśród polskich reprezentantów na igrzyskach w Pekinie dominowało przekonanie, iż trener jest jednak człowiekiem sprawiedliwym (65%).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania można stwierdzić, iż relacje między trenerem a zawodnikami kadry paraolimpijskiej ogólnie były zadawalające. Ale wyniki wykazały i takie stany wzajemnej współpracy, które nie prognozują dobrze na przyszłość. Wprawdzie aspekty dotyczące przewidywania wyników podopiecznych przez trenera oraz wspólne z nimi planowanie treningów mieściły się jeszcze w kategorii określanej jako zadawalająca, ale były jednak blisko dolnego jej progu. Niska ocena autorytetu trenera kadry, powiązana ściśle z niską oceną jego słów, budzi również pewien niepokój, zwłaszcza przy widocznym braku konsekwencji trenera podczas zgrupowań. A zatem występujące zróżnicowania wyników badań własnych wskazują, iż relacje trenera z zawodnikami powinny w niektórych aspektach ulec zmianom. Powyższe wyniki mogą stać się pomocnym źródłem do wprowadzenia niezbędnej korekty w pracy trenerów reprezentacji narodowej, powołanych do przygotowań paraolimpijskich na przyszłe igrzyska w 2012 roku.

WNIOSKI

1. Większość relacji, pomiędzy trenerami reprezentacji Polski a paraolimpijczykami, w aspekcie psychologicznym — zawodnicy ocenili jako zadowolające i w pełni zadowolające.
2. Opiekun reprezentacji paraolimpijskiej był często pozytywnie postrzegany przez badanych sportowców jako trener-wychowawca.
3. Zawodnicy, którzy otrzymali nominacje do startu w Pekinie wyrażali przekonanie, iż szkoleniowiec kadry, w okresie przygotowań paraolimpijskich, nie był dla nich autorytetem trenerskim.

References/Piśmiennictwo:

1. Coaching Association of Canada.: *Stages coaches may go through when working for the first time with an athlete with a disability*. In: *Coaching Athletes with a Disability*. Canada: Investors Group, 2005, 4-6.
2. Herzig M.: *Trener – zawodnik - psycholog*. Sport Wyczyn, 2004, 7-8, 475-476.
3. Sas-Nowosielski K.: *O niektórych społeczno-pedagogicznych aspektach trenera*. Sport Wyczyn, 2008, 1-3, 69-81.
4. Penney D.: *Coaching as teaching; New acknowledgments in practice*. In: R. L. Jones (ed.), *The sports coach as educator. Re-conceptualising sports coaching*. London - New York: Routledge, 2006, 25-37.
5. Clifford C. E., Feezell R. M. (ed.): *Reflecting on your own Experience*. In: *Coaching for character*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 1997, 2-8.
6. Herzig M.: *Psychologiczne uwarunkowania i umiejętności a skuteczność pracy trenera*. Sport Wyczyn, 2002, 5-6, 449-450.
7. LaVoi N. M.: *Expanding the Interpersonal Dimension: Closeness in the Coach-Athlete Relationship*. *Int J Sports Sci*, 2007, December, 2(4), 497-512.
8. Polski Komitet Paraolimpijski.: *Kadra Paraolimpijska 2008 (maszynopis do użytku wewnętrznego)*. Warszawa, 2008.
9. Maniak-Iwaniszewska M.(ed.): *Polska reprezentacja Paraolimpijska*. Polski Komitet Paraolimpijski. Warszawa: "ABA", 2008.
10. Crisfield P., et al. (ed.): *The coach at work*. In: *The Successful Coach: Guidelines for Coaching Practice*. Coachwise Ist4sport, 1996, 1-14.
11. Crisfield P., et al. (ed.): *Conducting coaching sessions*. In: *The Successful Coach: Guidelines for Coaching Practice*. Coachwise Ist4sport, 1996, 33-49.
12. Trzaskoma-Bicsérdy G., et al.: *The Coach-Athlete Relationship In Successful Hungarian Individual Sports*. *Int J Sports Sci*, 2007, December, 2(4), 485-495.
13. Martens R.: *Communicating with your Athletes*. In: R. Martens (ed.), *Successful coaching*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2004, 95-119.
14. Raynolds J.: *Communicating effectively*. In: J. Raynolds et al. (ed.), *Leadership the Outward Bound way: becoming a better leader in the workplace, in the wilderness, and in your community*. Seattle. The Mountaineers Books, 2007, 51-71.
15. Coaching Association of Canada.: *First contact*. In: *Coaching Athletes with a Disability*. Canada: Investors Group, 2005, 7-12.
16. Cassidy T., et al. (ed.): *Assessing Athlete's understanding*. In: *Understanding Sports Coaching: The Social, Cultural and Pedagogical Foundations of Coaching Practice*. Routledge Taylor & Francis Group, 2008, 130-138.
17. Curran M., et al. (ed.): *Coaching evaluation*. In: *Coaching Baseball Successfully*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2007, 171-185.
18. Smith R. E., Smoll F. L.: *Behavioral research and Intervention in Youth Sports*. In: D. Smith, M. Bar-Eli (ed.), *Essential readings in sport and exercise psychology*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2007, 135-144.
19. Goncalves T. (ed.). *Principles of Conduct and Behavior – Comportment*. In: *Principles of Brazilian Soccer*. Reedswain Inc, 1998, 38-48.
20. Giannini J. (ed.). *Off-court Conduct*. In: *Court Sense: Winning Basketball's Mental Game*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2008, 107-127.
21. Lynch J. (ed.): *Teaching, Guiding, Motivating, and Winning*. In: *Creative coaching*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2001, ix-xii.
22. Warren W. E. (ed.): *Motivation and the program*. In: *Coaching and Motivation: A Practice Guide to Maximum Athletic Performance*. United States of America: Reedswain Inc. Publisher, 2002, 67-77.
23. Manzo L. G., et al. : *Confidence*. In: J. Taylor, G. S. Wilson (ed.), *Applying sport psychology: four perspectives*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2005, 21-33.
24. Potrac P., Brewer C.: *Bob Dweyr*. In: L. J. Robyn, et al (ed.), *Sports coaching cultures: from practice to theory*. Great Britain: Routledge, 2004, 42-51.
25. Coaching Association of Canada.: *Words of advice from the experts. Appendices*. In: *Coaching Athletes with a Disability*. Canada: Investors Group, 2005, 21-33.
26. Giannini J. (ed.): *Coachability*. In: *Court Sense: Winning Basketball's Mental Game*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2008, 127-145.
27. Portac P., Purdy L.: *Graham Taylor*. In: L. J. Robyn, et al (ed.), *Sports coaching cultures: from practice to theory*. Great Britain: Routledge, 2004, 21-30.
28. Bloom G., et al. (ed.): *Building Relationships*. In: *Blended coaching: skills and strategies to support principal development*. United States of America, Corwin Press, 2005, 25-33.
29. Pietrzyk D., Parzelski D.: *Jak Cię widzą, tak z Tobą współpracują, czyli o percepcji trenerów i trenerek przez zawodników*. *Med Sport*, 2007, 23(5), 254-260.
30. Jowett S., Poczwardowski A.: *Understanding the Coach-Athlete Relationship*. In: J. Jowett, D. Lavallee (ed.), *Social psychology in sport*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2007, 3-14.
31. Lyle J (ed.): *The role of the coach*. In: *Sports coaching concepts: a framework for coaches' behaviour*. Routledge, 2002, 59-77.
32. Kłodecka-Różalska J., Kownacka I.: *Trener – przywódcą: kulisy owocnego partnerstwa w sporcie kobiet*. *Sport Wyczyn*, 2004, 11-12, 66-72.
33. Douge B.: *The Coach*. In: Pyke F. S (ed.). *Better coaching: advanced coach's manual*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2001, 5-49.
34. Weinberg R. S., Gould D. (ed.). *Feedback, reinforcement, and Intrinsic Motivation*. In: *Foundations of sport and exercise psychology*. Champaign: Human Kinetics Publishers, 2007, 125-157.
35. Warren W. E. (ed.): *The coach and the players*. In: *Coaching and Motivation: A Practice Guide to Maximum Athletic Performance*. United States of America: Reedswain Inc. Publisher, 2002, 61-67.